NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ HIỆU 1729 MỖI SỐ : 0$02 NGÀY THỨ NĂM 21 DÉCEMBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

HANOI						
	Pour les pays autres que l'Indochine, la Chine et le Siam	Pour les pays étrangers	Pour la Chine	Pour le Siam	Pour le Japon, l'Inde Anglaise et les Indes Néerlandaises	Pour la France
Một năm. .	6 $ 00	6 $ 90	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 60	9 $ 00
Các làng và Các công-sở	»	8 . 00	8 . 00	8 . 00	8 . 00	9 . 00	»
Sáu tháng. .	3 . 00	3 . 50	3 . 20	3 . 20	3 . 20	3 . 30	4 . 50
Ba tháng . .	1 . 50	1 . 75	1 . 60	1 . 60	1 . 60	1 . 65	2 . 25
Một tháng. .	0 . 50	0 . 60	0 . 55	0 . 55	0 . 55	0 . 60	0 . 75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LOÃN

Adresse télégraphique :
TRUNG BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 150

ANNONCES

Décomptées à raison de 0$ligne au centimètre de hauteur, sur 0,m 065 de large

Une seule insertion . . . . 0 $ 50 le c/m
Par contrat annuel Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 le c/m
Réclame dans le 1er page . . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. . 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Cái địa-vị xứ Đông-pháp ta ở Thái-bình-dương

Cái thế-giới trong thế-kỷ thứ hai mươi này là cái thế-giới thương chiến, mà cuộc thương-chiến ấy thắng hay là bại chỉ chú-mục vào cả một cái thị-trường rất lớn trên thế-giới là cái thị-trường Thái-bình-dương; nước nào chiếm được cái địa-vị ưu-thắng ở trên thị-trường ấy thì nước ấy tất giàu mà thịnh; nước nào đứng vào cái địa-vị liệt-bại ở trên thị trường ấy thì nước ấy tất nghèo mà suy. Đã mấy chục năm nay, trong lâm não các nhà chính-trị, các nhà ngoại giao, các nhà kinh tế, cho đến những đại-nông nghiệp-gia, đại-công-nghệ-gia, đại-thương-nghiệp-gia không ai là không có một vấn-đề Thái-bình dương thường đi đi lại lại.

Tại làm sao mà cái thị trường Thái-bình dương có lợi hại quan hệ trọng-yếu đến như thế? Vì trên thế-giới văn-minh càng ngày càng tiến-bộ, giao-thông càng ngày càng tiện-lợi, công-nghệ thương-nghiệp càng ngày càng phát-đạt, thì cái vũ-đài của loài người hoạt-động cũng càng ngày càng phải mở rộng mãi ra; và lại các nước trên thế-giới, nước nào nhân-khẩu cũng thấy tăng gia, vật-sản cũng lo thiếu-thốn, tất phải có chỗ nào thổ-địa còn hoang-nhàn, lợi-nguyên còn sung dụ để tiết bớt cái nhân khẩu gia tăng mà thu lấy cái vật-sản cần dùng: khác nào như một nhà làm ruộng kia, con cái đã đầy đàn đầy đống, xúm xít nhau cày cấy trồng trọt ở một cái khu đất nhỏ hẹp mà lại giá cỗi bạc màu, phải tìm có miếng đất mới nào tốt mà khai khẩn thêm thì mới đủ ăn được. Cái thị-trường Thái-bình-dương tức là miếng đất mới thật tốt ở trên mặt địa-cầu ngày nay vậy. Hai bên duyên-ngạn Thái-bình-dương, về phía kia thì có các xứ thuộc Nam-mỹ-châu, các xứ thuộc Trung-mỹ-châu, các châu về phía tây nước Mặc-tây-kha, các châu về phía tây nước Hoa-kỳ và mấy nơi thuộc-địa của Anh ở châu Mỹ, về phía này thì có nước Trung-hoa, nước Nhật-bản, quần-đảo Úc-châu, quần-đảo Phi luật-tân và bán-đảo Ấn-độ-Chi-na, khoảng giữa lại có vô số những đảo lớn cùng đảo nhỏ; không kể các đảo khoảng giữa, kể nội hai bên duyên-ngạn, diện tích đã rõi chín trăm năm mươi ba vạn chín ngàn ki-lô-mét vuông, nước chiếm hết một phần năm lục-địa trên thế-giới; mà trong cái diện tích rộng lớn như thế, còn tiềm-tàng sức tích không biết bao nhiêu là của nổi của chìm, như những khoáng sản và sức sản của Úc châu, rau quả và khoáng sản của Trung mỹ châu, khoáng sản của Nam mỹ-châu, thực phẩm, súc sản và khoáng sản của Mặc-tây-kha, nông sản, lâm sản và khoáng sản của Trung-hoa v. v. đều là những kho bán không bao giờ vơi, những nguồn lợi không bao giờ cạn. Cuộc thương-chiến ở Thái-bình-dương tức là cái cuộc cạnh-tranh đua nhau mà móc lấy cái kho báu ấy, vét lấy cái nguồn lợi ấy ở Thái-bình-dương vậy.

Xứ Đông-pháp ta ở trong bán-đảo Ấn-độ-Chi-na, tức cũng là một xứ lớn ở trong Thái bình dương, ruộng lúa nhiều, rừng cây tốt, thực phẩm thì đủ các giống rau quả, khoáng sản thì đủ các loài ngũ-kim, hải ngạn cực dài, nghề đánh cá rất là thịnh lợi, cao nguyên cực rộng, sự mục súc rất là thích nghi, kể thiên thời địa lợi ta được hưởng thụ biết bao nhiêu cách sung sướng hơn người, thật là cái tư-bản độc nhất vô nhị của ta để làm cái lợi khí cạnh tranh trong cuộc thương-chiến ở Thái-bình-dương vậy. Vừa đây bên chính phủ Đại-pháp đã có cái thuyết muốn đặt một bộ tổng ủy-viên để giữ quyền thông-trị tất cả các thuộc-địa của Đại-pháp ở Thái-bình-dương, lấy xứ Đông-pháp ta làm thủ-phủ mà bộ tổng-ủy-viên sau này sẽ đóng tại Đông-pháp. Cứ cái ý-kiến của ông Archimbaud là người đề-xướng lên cái thuyết ấy thì ông cho xứ Đông-pháp tức là một cái cửa sổ của Đại-pháp nhòm ra Thái-bình-dương mà lại là trung tâm-điểm cho cái thế-lực của Đại-pháp trong cõi Viễn-đông; tất cả những cái thuộc-địa của Đại-pháp trong Thái bình dương đều nên có liên lạc mật-thiết với xứ Đông-pháp; nên cõi Đông-pháp như một cái chi-điểm của Đại-pháp ở Thái-bình dương, tất cả các thuộc-địa khác trong Thái-bình-dương, cái mối liên-lạc đều bắt đầu tự đây, mà mệnh lệnh thi hành cũng khởi tự đây mà ra; xứ Đông-pháp đối với các thuộc-địa khác trong Thái-bình-dương sẽ trở nên như một cái đầu-bộ của một cái thân thể toàn bình mà tức thì trước kia rời rạc mối cái mỗi nơi khi ấy mới thực liền vào làm một. Cái chính sách ấy còn đợi Chính-phủ Đại-pháp xét xem có phương-hại gì tới xứ Đông-pháp ta không rồi mới thực hành. Nhưng cứ coi thế thì biết dư-luận Đại-pháp cũng đã có ý công-nhận xứ ta có đủ tư-cách đứng đầu được tất cả các thuộc-địa của Đại-pháp ở Viễn-đông mà làm một nước đệ-nhị Đại-pháp trong Thái-bình dương vậy.

Cái địa vị xứ ta trong Thái-bình dương như thế, thì cuộc thương-chiến sau này ở trong cái thị-trường rất lớn ấy, ta thật có cái thế lực rất mạnh, cái hi-vọng rất tốt là nhường nào! Kìa như nước Nhật-bản cũng là một nước trong Thái-bình-dương, mà thiên-thời địa lợi kể không tốt bằng xứ ta, chỉ vì người ta có chí, liều-thủ, có sức kinh doanh, mà trong thị-trường Thái bình-dương, người ta đã chiếm được cái địa-vị ưu-thắng. Quốc-dân ta thử phỏng nhòm ra trông rộng ra ngoài thế-giới, người ưu-thắng sao ta liệt lại cho đành. Nhờ trên Chính-phủ bảo-hộ chỉ nêu đưa đường, cùng anh em trong nước đồng tâm hiệp lực, cố làm sao cho lợi-nguyên một ngày một khai-thác, công-nghệ thương-nghiệp một ngày một khoáng-trương, hoa may ở trong cái thị-trường lớn nhất trên thế-giới kia, ta cũng có thể chen vai lần gót cùng người, khỏi để đến nỗi tồn thất cái tư-cách là một nước đệ-nhị Đại-pháp ở trong Thái-bình dương vậy.

T.

Âu-châu diện-tín

V-I-TUYỀN-ĐIỆN

Bordeaux ngày 20 Décembre 1922

Cuộc giảng hòa Đông-âu

Ngày hôm thứ ba tiền-ban coi về các eo bể Tiểu-á bàn phận-nghị của chánh-phủ nước Nga nói về việc cấm không cho chiến-thuyền vào trong các eo bể ấy.

Báo *Le Temps* có nói: Xét công việc ngày nay thì biết rằng Đồng-minh đã nhân-nhượng cho nước Thổ hết sức rồi vậy.

Tướng-quân Ismet pacha nói rằng những điều khoản bảo chung của Đồng-minh về việc hải các đồn ải ở các eo bể, chưa đủ cắc chắn. Ông nói rằng cứ theo như các điều khoản trong các bản giao ước thì mỗi nước Đồng-minh đều có trách-nhiệm phải bảo-thủ cuộc thi hành tại các eo-bể,

M. Tchitchérine là phái viên nước Nga trần-thuyết mọi lẽ, thì các phái-viên nước Ấn-mi-nit, nước Jougoslavie và nước Ao-tri-ki-lơi đều xin cho các eo bể được tự-do giao thông.

Theo như lời M. Barrère xin, thì ngày hôm thứ tư này tiền-ban sẽ hội nghị một kỳ cuối cùng nữa để bàn về cái vấn-đề ấy cho rõ.

Tại Y-hoc Cao-đẳng học-đường Paris

Một người dân xứ Syrie, tên là Harriz hội viên hội Société Asiatique đã biện-bạch mọi lẽ về bài luận-thuyết của mình về khoa Y-học Á rập. Trong bài ấy có nói về cái mối liên lạc của hai nền văn minh Đại-pháp và cái văn-minh Á rập. Người ấy được hội-đồng chấm thi khen.

Lễ kỷ-niệm bách chu niên ông Pasteur

Ở kinh thành nước Tây-ban-nha hiện có tổ chức làm lễ bách chu niên ông Pasteur.

Việc nước Ba-lan

Ở thành Versov có chánh-phủ đã tỉ lệ luật bất-thường. Luật bất thường của là một thứ quân luật nhưng không nghiêm khắc bằng. Vì có quan thống-chế Pilsudski khuyến-bảo, thì các lính tự về đảng xã hội đã điều đình cho những người về đảng ấy không bắt-tinh chi cả. Các chánh-đảng về bên hữu, ai nấy cũng bình-tĩnh. Chưa có ai ủng cử các Giám-quốc cả.

Nước Đức với nước Hoa-kỳ

M. Lierpont Morgan đã cho phép các báo-quán công bố việc các viễn chủ nhiệm của nhà ngân hàng Morgan hội nghị với viên đại-sứ nước Đức tại Washington ngày hôm thứ bảy trước. Các viên chủ-nhiệm nhà ngân hàng ấy đã bảo cho viên đại sứ nước Đức biết rằng trước khi giải-quyết xong cái vấn-đề bồi thường của Đồng-minh và nước Đức, thì nhà ngân hàng ấy không có thể cho nước Đức vay tiền được.

Nước Pháp với nước Hoa kỳ

Báo *Daily Sketch* có nói: Nghe đâu nước Hoa-kỳ có ba bản với nước Pháp nên lập một hội-đồng các nước trung-lập để làm trung tài về cái Vấn đề bồi thường.

Nước Hoa-kỳ với nước Ba-lan

Quan Giám-quốc Harding đã gởi lời chia buồn với nước Ba-lan về việc quan Giám-quốc Narutowicz bị hành thích.

Việc nước Ý

Các báo nước Ý nói rằng các đạo binh tuần-canh trong nước, được 80,000 người, toàn là về đảng Bảo-hộ trật tự cả. Nghe đâu Chánh-phủ cũng sẽ dùng những người về đảng bảo-hộ trật tự trong các việc quan hệ về đường tài-chính và đường kinh-tế.

Thời-giá quốc-trái. — 3% 59, 20. — 4% 1918 : 63 80 — 5% 1915-1916 76,30 — 5% 1920 88. 25 — 6% 1920 89, 15.

Tin Trung-hoa

Ngày 13 Décembre

Việc Bắc-kinh

Ý Lê-nguyên-Hồng muốn đem Công đại-Nhiếp ra tổ-chức Nội-các, nhưng coi thái-độ Tào-Côn có giữ cái địa-vị ấy cho Cao-lãng-Uất, nên chưa dám quyết.

Ngô-bội-Phu phái Lý-trác-Chu vào kinh điều-đình việc Nội-các.

Cổ-duy-Quân tuyên-ngôn bỏ Ngô-giao công với ấn La-văn Cán không có tư-cách gì nhận.

Những nghị-viên về đảng bộ-phận hội-nghị quyết ra pháp-đình kiện Ngô-cảnh-Liêm xâm thực công khoản.

Việc Phúc-kiến

Tôn-trung-Sơn nhân quân Hứa-sùng-Trí sửa soạn về đánh Quảng-đông, có sáu chiếc máy bay mua ở bên nước Mỹ mới gửi tới, liền phái Liêu-trọng-Khải đi cùng với sáu người phi-co-sư đem sáu chiếc máy ấy đến Phúc-châu giao cho hàng-không cục-trưởng là Chu-trác-Văn điều tập, dự bị theo quân đội Hứa về đánh Quảng-đông.

Việc Quảng-tây

Lâm-Hổ ở Thượng hải về Quảng-đông cùng Trần-quỳnh-Minh thương-nghị về việc Quảng-tây. Trần nghe tin quân Thẩm-hồng-Anh thế lực một ngày một lớn, sợ quấy rối mất biên-cảnh Quảng-đông, cũng gấp giúp cho Lâm về Quảng-tây để tăm thanh-viện lẫn cho nhau, cho đỡ phải lo về mặt Bắc giang mà chuyên sức đối-đãi ngự với quân Phúc-kiến.

Luân-lý còn hay mất?

Nay đề-xướng ra cái vấn-đề này thì chắc rằng chư khán-quan ngài nào sẵn mang cái lòng yêu-thế bất-bình đều phải lắc lưỡi thở dài mà nói rằng: Ôi! còn nhắc đến nữa mà làm chi cho thêm nỗi phiền lòng, thế-thái sinh vàng, nhân-tình đen bạc, cương-thường đảo lugi, phong-hóa suy đồi, cái hiện tượng rành rành ra trước mắt, thì luân-lý còn đâu nữa mà chẳng biết, trong những trò-tàn người lạnh còn gì nữa mà mong. — Nghe cái lời phẫn lệ fy thị ấy thì không khỏi nhìn có lẽ lắm. vì xã-hội ta đến ngày nay chính đương là lúc giao-thời hỗn-độn, cái nền mới chưa bồi tạo xong, mà cái nền cũ đã hầu phá hoại hết, đem con mắt bi-quan của các nhà yếm-thế mà xem đó, thì sao cho khỏi nỗi thở ngắn than dài. Vì những những sự cổ thể làm cho thương-đoàn tục mỗi ngày mỗi xuất hiện mãi không chịu, khiến cho các nhà cổ nọ có lòng biết yên mến đến đời, thấy vậy lại bỉnh như muốn yếm thế mà Nếu quả như thế thì luân-lý đã mất thật rồi, thực là đáng tiếc. Nhưng trong cái bi-quan ấy mà ta lại còn được có cái lạc-quan, là luân-lý hãy còn chưa đến nỗi mất vậy.

Cả quyết nói như vậy, thực là có bằng cứ chứ không phải cố đem lời cuồng-biện mà văn sức để cầu người tin. Nay ta thử nêu lông mà nghĩ xem, một cái cây cổ thụ to lớn kia, trải bao-nhiêu đời rồi, đến nay dẫu quá tàn hết sức và bị mối dẫn nắng giết, nó có trụi trọc đi thật. Nhưng sẽ người xưa giồng ra cây ấy quả đã khéo chọn được chỗ đất tốt và lại khéo biết vun bón, bảy giờ, thì nay nó có trụi-trọc đi chăng nữa, nhưng bề trong cái sinh-khí của nó chắc vẫn còn, gốc còn vững, cành còn tươi thì làm thế nào nó cũng còn có ngày đâm chồi nảy ánh, nở là sinh hoa; ta biết thế mà chịu khó giữ, giữ thì nó sẽ làm vui làm đẹp cho ta còn nhiều vậy. Nếu mới thấy nó trụi-trọc mà vội bỏ đi, thì tức là ta làm hại nó đó. Ấy luân-lý của ta cũng vậy, tổ-tiên ta lấy luân-lý mà lập quốc, trải mấy nghìn năm bồi đắp tích-tụ làm cho nên được cái nền tốt đẹp vững vàng, nay dù có một phen bị cái sức ngoại khích động, nhưng chưa có tổ nào đã mất được, mà sao ta đã vội tuyệt vọng chán chường.

Ký-giả thường mục-kích một cái cảnh-tượng đáng mừng có thể làm chứng thực cho lời nói trên đó, vậy xin nói qua ra sau này bằng các nhà yếm-thế cũng sẽ được vui lòng chút đỉnh.

Một tập liên tranh giữa chốn phồn-hoa đô-hội, cái cảnh tiêu-sơ tịch-mịch lấy ngỏ đâu lại có câu chuyện luân-lý đáng làm gương. Trong liên ấy là một cái gia-đình của chủ con người khổ-công kia, nhà rất bần khổ, cha con hằng ngày đem thân làm ly-sinh cho các việc lao-động để làm sinh nhai, nhem nhuốc nhọc nhằn, tối mà lại là một cảnh vui về êm-đềm, khiến cho người ta phải chú-mục đến. Khi xóm ngày và lúc đêm thanh thường ngâm giảng ra những bài học luân-lý rất tự-nhiên; « . . . Con ơi, con chớ nên bam mến những điều vật dục-khiến cho con mất được lương tâm, nhà ta dẫu nghèo nàn quẩn bách, nhưng cái luân lý của ông cha ta xưa đối với con còn giữ được, khiến cho ta vẫn tâm tắc giáo cũng được vui vẻ, không hổ thẹn với đời. Người ta ở trong tiêu nghèo-vẫn mà giữ còn được luân-lý mới là k bỏ con . . . Đó là một bài học của chủ con người khổ-công ấy là trong cái liên tranh đó nói rõ, ta không thể bảng mắt bỏ qua, mà phải nhặp đó là cái mầm chồi của luân-lý vẫn còn vậy. Ta thường thấy nhiều kẻ ở nguy-cảnh phồn-hoa đô-hội tối mắt mê tâm về những điều vật-dục, không còn nghĩ gì đến luân-lý sinh ra những cái trạng-thái đồi-bại, cha không biết, con không dạy, anh không kính, anh không nhường, vợ chồng không nghĩa, bè bạn không tin, cái luân-lý trong gia-đình đã như thế, thì cái luân lý xã-hội chẳng còn giữ được sao. Rồi rẽ chính nhân kẻ đó và cái gia-đình của những kẻ đó sẽ là nhân cái ác-ảo biến-tượng có hại cho xã-hội nhân quần. Nếu vậy mà ta chỉ nói ở những kẻ đó mà bảo là luân-lý đã mất thì chẳng hóa ra quan-sát hẹp hòi lắm ra?

Suy một phương-diện nhỏ nhặt ta không ngờ đến mà luân-lý lại còn được như thế, thì biết đâu rằng trong xã-hội ta lại chẳng còn được bao nhiêu cái đặc sắc hơn thế nữa, mà ta vô tình không xét đến ấy ư hay sao? Người ta đã từng nói: tìm cái vết ở trong đám hay thì dễ, mà tìm cái hay ở trong đám dở thì khó, vậy ta mạn đàm cái bài hiển tinh trong lúc giao-thời này ta không biết có tìm lấy cái vết-tích còn sót lại mà bảo tồn gây dựng cho lại được hoàn toàn tốt đẹp như xưa ra? Ta nên biết rằng, nước ta còn được là tại người ta còn, người ta còn thì luân-lý còn được, thế thì ta cũng là vì có luân-lý, thế thì cả trong tài cái văn-minh mới tự mong mỏi đó cũng phải cần đến luân-lý cũ ở đây. Ta không thể một ngày mà bỏ luân-lý được, nếu chỉ là luân-lý còn mà đi cho là mất, rồi chán mà không đoái hoài, thì sẽ mang một cái tội là không biết giữ của người trước để lại cho người sau, ta đâu chẳng đợi, mai đời cũng sẽ phán tư vậy.

S. B.

HÀI ĐÀM

Thầy nào trò nấy

Ông cả Z từ khi nhờ cậy, trận được chức ông Hàn, ông truyền bảnh cho gia nhân hễ ai đến chơi có nhỏ lời ông Hàn thì ông mời tiếp, còn ai hỏi ông Cả thì người nhà phải chối là vắng.

Người nhà từ đó cũng tiện mặt khách. Một thằng có người gọi cửa, thằng xe ra mở cửa.

— Anh Nhỏ có nhà không, nói với ông Cả có khách đến chơi.

— Anh Nhỏ đi vắng! Có anh Xe có nhà thôi!

— Anh là anh Xe à?

— Phải, chính tôi là anh Xe!

— Ở thì anh Xe, anh vào nói với ông Cả có khách đến chơi.

— Ông Cả cũng đi vắng! Cô ông Hàn đó nhà thôi!

— Ông Hàn Z ấy à?

— Phải.

— Ở thì anh Xe ơi, anh vào bẩm với ông Hàn Z rằng có khách đến chơi.

Bấy giờ khách mới được cái hân-hạnh anh xe mở cửa cho vào ông Hàn ra tiếp!

Yên-Sơn

Bảo-tồn Không-học

Dịch bách Luận-ngữ

Loại thứ XIV

Luận người

(Tiếp theo)

360. Tử vị Tử-Tiện, quân-tử tai nhược nhân. Lỗ vô quân-tử giả, tư yên tha tư.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Công-dã-Tràng tờ 11).

DỊCH NGHĨA. — *Đức Khổng-tử khen ông Tử-Tiện rằng: Người ấy thật là quân-tử thay! nếu nước Lỗ không có quân-tử, thì người ấy lấy đâu làm thầy làm bạn mà thành được quân-tử ấy.*

361. Tử-Cống vấn viết: Tứ dã hà như? Tử viết: Nhữ khí dã. Viết: hà khí dã? Viết: Hổ-liên dã.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Công-dã-Tràng tờ 11)

DỊCH NGHĨA. — *Ông Tử-Cống hỏi: Tứ này thế nào? (Tứ là tên ông Tử-Cống) Đức Khổng-tử đáp: Mày là cái đồ hữu dụng vậy. Lại hỏi: Là đồ dùng như cái đồ gì? Ngài đáp: Giống như cái hổ cái liên để đựng xôi về việc tế-tự, cũng là đồ qui-trọng vậy.*

362. Hoặc viết: Ưng dã nhân, nhi bất ninh. Tử viết: Yên dụng ninh; ngữ nhân dĩ khẩu cấp, lễ tăng ư nhân. Bất tri kỳ nhân, yên dụng ninh.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Công-dã-Tràng tờ 11)

DỊCH NGHĨA. — *Có người nói: Thầy Ung là người nhân mà tiếc rằng không có tài khẩu-biện. Đức Khổng-tử nói: Dùng khẩu-biện làm gì; lấy khẩu-biện mà ứng người, thường phải người ta ghét. Tuy không có nhân hay không thì ta không biết, ôn cái tài khẩu-biện thì dùng làm gì.*

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

368. Tử sử Tất-điệu-Khải ải. Viết : Ngô tư chi vị nặng lin. Tử duyệt.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Công-dã-Tràng tờ 11)

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử bảo ông Tất-điệu-khai đi làm quan. Ông Khai nói : Tôi chưa dám chắc đã làm nổi, xin hãy thao học. Ngài thấy người có chí lớn mà đẹp lòng.

364. Tử viết : Đạo bất hành, thừa phù phù vu hải, tòng ngã giả kỳ Do dư. Tử-Lộ văn chi hỉ. Tử viết : Do dã hiếu dũng quá ngã, vô sở thủ tài.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Công-dã-Tràng tờ 11)

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử nói: Đạo không làm được nữa rồi, muốn cỡi bè đi vượt bể, theo ta được hoặc có trò Do chăng. Ông Tử-Lộ nghe nói lấy làm mừng. Ngài nói : Trò Do hiếu-dũng hơn ta, không biết lấy lẽ phải mà tài-đoán.

365. Mạnh-Vũ-bá vấn Tử-Lộ nhân hồ ? Tử viết : Bất tri dã. Hựu vấn. Tử viết : Do dã, thiên-thặng chi quốc, khả sử trị kỳ phú dã, bất tri kỳ nhân dã. Cầu dã hà như ? Tử viết : Cầu dã, thiên thất chi ấp, bách thặng chi gia, khả sử vi chi tể dã, bất tri kỳ nhân dã. Xích dã hà như ? Tử viết : Xích dã, thúc đái lập ư triều, khả sử đũ tân khách ngôn dã, bất tri kỳ nhân dã.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Công-dã-Tràng tờ 11).

DỊCH NGHĨA — Ông Mạnh-Vũ-bá hỏi : Thầy Tử-Lộ có là người nhân không ? đức Khổng-tử đáp : Không biết. Lại hỏi : có tài gì không ? Ngài đáp : Trò Do, như ở cái nước có nghìn cỗ binh-xa, khá khiến coi việc binh được, nhân thì không biết rằng có hay không. Lại hỏi : Thầy Cầu thế nào ? Ngài đáp : Trò Cầu, như ở cái ấp có nghìn nóc nhà, ở cái nhà quan đại-phu có trăm cỗ binh-xa, khá khiến làm quan tể được, nhân thì không biết rằng có hay không. Lại hỏi : Thầy Xích thế nào ? Ngài đáp : Trò Xích, như đứng đai đứng ở giữa triều-đình, khá khiến nói chuyện với tân khách các nước được, nhân thì không biết rằng có hay không.

366. Tử vị Tử-Công viết : Nhữ dữ Hồi dã thục đũ ? Đối viết : Tử dã hà cảm vọng Hồi. Hồi đũ văn nhất đũ tri thập. Tử dã văn nhất đũ tri nhị. Tử viết : Phất như dã, ngô dữ nhữ phất như dã.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Công-dã-Tràng tờ 11)

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử bảo ông Tử-Công rằng : Mày sánh với trò Hồi xem ci hơn ? Ông Tử-Công thưa rằng : Tử này đâu dám mong bằng anh Hồi. Anh Hồi nghe một điều mà suy ra biết đến mười điều. Tử này nghe một điều suy ra chỉ biết được hai điều mà thôi. Đức Khổng-tử nói : Phải, mày thực không bằng trò Hồi. Ta kèm mày tự biết là không bằng mà không tự khi vậy.

367. Tề-Giu trả tiền. Tử viết : Hữu mộc bất khả điêu dã ; phấn-thổ chi tường bất khả ô dã ; ư Giu dư hà trư. Thầy ngô ư nhân dã, thính kỳ ngôn nhi tin kỳ hạnh ; kim ngô ư nhân dã, thính kỳ ngôn nhi quan kỳ hạnh ; ư Giu dư cải thị.

(Xem trong bộ Tử-thư chính văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Công-dã-Tràng tờ 11)

DỊCH NGHĨA — Ông Tề-Giu (học-trò đức Khổng-tử) ngủ ngày. Đức Khổng-tử trách rằng : Mày chỉ-khí đối nọa như thế, khác gì cây gỗ mục không thể chạm khắc được, tường đất bẩn không thể tô vẽ được ; trò Giu kia thôi còn trách gì nữa. Khi trước ta đối với người nghe nói khá thì tin là nết cũng khá ; nay ta đối với người nghe nói khá, lại phải xem nết có thực khá không ; cũng vì trò Du mà ta đổi điều lối ấy.

368. Tử viết : Ngô vị kiến cương giả. Hoặc đối viết : Thân-Thường. Tử viết : Thường dã dục, yên đắc cương.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Công-dã-Tràng tờ 12).

DỊCH NGHĨA— Đức Khổng-tử than rằng : Ta chưa thấy được người nào thật là cương-quyết. Có người thưa rằng : Có thầy Thân-Trả.ih. Ngài nói: Trành là người tham dục, sao được là cương.

369 Tử-Công viết : Không-Văn-tử hà dĩ vị chi Văn dã ? Tử viết : Mẫn nhi hiếu học, bất sĩ hạ vấn, thị dĩ vị chi Văn dã.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Công-dã-Tràng tờ 12).

DỊCH NGHĨA — Ông Tử-Công hỏi rằng : Người Không-Văn-tử làm sao được đặt tên thụy gọi là Văn vậy ? Đức Khổng tử đáp rằng : Vì Văn-tử là người cần mẫn mà ham học, không lấy hỏi người dưới mình làm sỉ, bởi thế cho nên được đặt thụy gọi là Văn vậy.

(*Còn nữa*) D. B. T.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 21 Décembre này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 7 f. 00

Bệnh-trạng quan Toàn-quyền Long. — Theo như điện tin Colombo gửi về ngày 20 Décembre thì bệnh trạng quan Toàn-quyền Maurice Long nay đã đỡ hơn được một chút.

Hội-đồng chính-phủ. — Ba ban hội-đồng sẽ họp ở dinh quan Đông-pháp và các sở phụ cũng các sở dự-toán các xứ thì nay đã xong công việc rồi. Sáng hôm nay đã họp đại-hội-đồng là kỳ thứ hai.

Chiều hôm nay hồi 3 giờ lại họp để xét nốt sở dự toán Nam kỳ và Bắc-kỳ. Quan Thống-sứ Monguillot đã bình-phẩm thì buổi chiều ngài cũng đến dự hội.

Tiệc mừng các quan Hội đồng chính-phủ. — Đến tối thứ bảy 23 Décembre quan Toàn-quyền sẽ mở tiệc thết các quan trong Hội-đồng chính-phủ.

Đáng lẽ tối hôm qua quan Thống-sứ cũng làm tiệc thết các quan Hội-đồng chính phủ, song vì ngài yếu,cho nên lại phải hoãn đến hôm khác.

Cuộc đấu xảo Canh-nông. — Cuộc đấu-xảo Canh-nông đã bắt đầu mở từ 2 giờ chiều hôm nay. Như lời ban báo đã nói trước, cuộc đấu xảo năm nay chỉ có người và gà vịt là nhiều mà thôi, trâu bò cùng đồ không được đẹp vì lẽ đang có dịch, chỉ trừ ra những con nào sắp làm thịt thôi mới được đề vào một khu riêng, nhưng hễ khi đem ra thì phải đắt thắng đến lò sát sinh.

Trường Canh-nông thực-hành ở Tuyên-quang — Việc dạy canh-nông thực-hành cho những học thiếu-niên muốn chuyên trị về nông-nghiệp và nhất là cho con những nhà điền-chủ ở nhà quê là một kế mà các nước văn-minh phải dùng cả để mà dạy cho nhân-dân biết được những phương pháp nào là phương-pháp có thể gặt hái được nhiều, sinh ra được những nông sản tốt đẹp hơn và buôn bán được dễ hơn.

Ấy vì cái mục-đích ấy mà trường Canh-nông thực-hành ở Tuyên-quang đã sáng lập ra được 5 năm rồi, làm trên một khu đất rộng tới nghìn mẫu, có đủ các thứ cây ở trong-châu và trung-du, lại vừa làm ruộng, làm đồng cỏ cho súc-vật ăn, cùng là rừng rú nữa. Mỗi năm nhà trường tuyển học-trò mới, lấn từ 16 đến 23 tuổi bất cứ quán ở Trung-kỳ hay Bắc-kỳ, miễn là có học lực ngang với bằng Sơ-học để theo học được là đủ.

Học-sinh được học được ăn tại trường mà không mất tiền, lại mỗi tháng được một số tiền để chi phí về quần áo và sách vở nữa, số tiền ấy năm thứ nhất được 6 đồng và năm thứ nhì 8 đồng.

Miễn dụng trường học ấy rất lành, cứ tính cái số trung-bình thì mỗi năm mỗi người không mấy bệnh đến hơn ba ngày.

Ấy Nhà-nước tuyển những chước cần-sự vào ngạch Nông-phố hay ngạch Kiểm-lâm là lấy những học-sinh có bằng tốt-nghiệp ở trường Tuyên-quang mà ra cả.

Sau tết Nguyên-đán này thì nhà trường lại mở kỳ thi nữa để tuyển học trò, thi tại trường Cao-đẳng nông-lâm ở trại hàng hoa Hanoi, định vào ngày 5 Mars 1923 hồi 8 giờ sáng

Kỳ hạn học định là hai năm ; các học sinh nào điểm số trung bình được bằng hoặc hơn 12 đ. thì sẽ được lĩnh một cái bằng Sơ-đẳng Canh-nông.

Vậy học sinh nào muốn ứng thí thì nên gửi đơn xin ngay cho quan cai-trị đầu tỉnh mình, nếu ở thành phố Hanoi hay là Haiphong thì phải gửi cho quan Bốc-lý và đính theo các giấy sau này :

1° Một tờ giấy nhận-thực là con một người dân bảo-hộ hay dân thuộc địa của nước Pháp, hoặc là do một người Pháp đỡ đầu cho.

2° Một tờ giấy khai-sinh.

3° Một tờ giấy của thầy thuốc có giấy ấnh và nhận thực rằng người ứng thí ở đủ sức lực làm việc canh nông được.

4° Giấy phép của người cha hoặc người thay quyền cha

5° Giấy nhận thực rằng người cha hoặc người thay quyền cha là người lương thiện.

6° Một bản sao cái bằng Sơ-học hoặc những văn bằng hay là chứng-chỉ gì ở nhà trường cấp cho.

Các giấy ấy sẽ do quan đầu tỉnh hoặc quan Bốc-lý chuyển đệ đến quan chánh sở Canh-nông làm chứng-lọa kỳ thi ấy.

Hội Khai-trí thất tiệc. — Hội *Khai-trí tiến-đức* đến ngày 24 Décembre này bởi 7 giờ chiều thì làm tiệc sâm-banh thết ông hội-trưởng hội Tây-Nam Ái-hữu ở Saigon (Cercle franco-Annamite) cùng các ông đại-biểu Nam kỳ ra xem Hội-chợ và đến 8 giờ tối thì rẽ tiệc mời các quan Hội-đồng Chính-phủ. Hội Khai-trí đã thông-đạt cho các viên hội, ai muốn dự tiệc kỳ cũng được và chỉ phải trả một suất tiền về phần mình mà thôi.

***

Bản-báo lại tiếp được bài lai cảo sau này :

Nhân có ông chánh Hội-trưởng Hội « Tây-Nam Ái-hữu » (*Cercle franco-annamite*) ở Saigon ra Hanoi lại nhân có các quan đại-hiến các xứ về Hội-đồng chính-phủ và các thân-hào Nam-kỳ ra xem Hội-chợ, Hội Khai-trí định đến ngày chủ-nhật 24 Décembre này, tức là mồng 7 tháng 11 ta, đúng 6 giờ chiều làm một tiệc « sâm-banh » để nghênh tiếp.

Hội có lời mời các ông chủ-trì, tân-trợ hội-viên đúng ngày giờ ấy đến dự tiệc cho trọng thể.

K. T. T. Đ. lai c/o

Các ngài có phiếu QUỐC-TRÁI về đánh bắt cứ năm nào, nay muốn bán lại được GIÁ RẤT CAO, xin đến hỏi M. LÊ-ĐÌNH-CẢNH, số 17, phố hàng Giấy (Rue du Papier, Hanoi. 2043

Hội Thể-dục. — Ta tưởng nên nhắc lại rằng đến chiều 24 Décembre này, bồi 2 giờ, tại trường Thể-dục đường Huế sẽ mở một cuộc hội lớn do hội Khai-trí tiến-đức bảo trợ để thay cho cuộc chạy thi trước đã định mở ở chung quanh bờ hồ Hoàn-kiếm.

Các hội-viên hội-đồng tổ-chức hiện đang sửa soạn riết để cuộc thể-thao hôm ấy được thập phần hoàn-hảo. Trong cuộc này ngoại những môn thể-thao của nhà trường dạy hàng ngày lại có cuộc đấu-võ theo lối Annam ta và cuộc đánh vật nữa. Hội Khai-trí và trường học có gởi giấy mời các quan đại-hiến văn võ thì các ngài đã nhận đến cả. Chương-trình ngày hội ấy như sau này :

Chương-trình

1° Sắp hàng ra diễn-cháo.
2° Vận-động đều nhau.
3° Chạy lồn thay hàng.
4° Chạy 110 thước nhảy qua rào.
5° Bài tập theo chính-thức và cách vận-động đều nhau — chạy mà nhảy theo chiều cao chiều dài — bắt dây leo cao — ném quả sắt nặng 3, 5 cân — Tập trên đòn sắt, v.v.
6° Đấu võ và đánh vật.
7° Chạy nhảy 100 thước.
8° Đua kéo dây co.
9° Chạy thi 1500 thước.
10° Sắp hàng chào

(Trong vườn bà A. R Fontaine có đánh quần).

Trong khi diễn-tập có phường nhạc quan binh và Bà-đông hoa các bài nhạc.

Nhân ngày hội thể-thao nhà trường có phát thưởng cho những người tài giỏi.

∴

Bản-báo lại tiếp được từ lai cảo sau này :

Ngày chủ-nhật 24 này hồi 3 giờ chiều tại trường Thể-dục có mở một cuộc diễn tập các cách thao-luyện tây và ta, có quan Thống-sứ Bắc-kỳ làm chủ tọa. vậy hội-đồng kiểm-trị kính mời các ngài nhất là những ngài đã vì việc ích-lợi cho loài giống ta mà đã tán-trợ nhà trường được thành lập, xin đến đúng ngày giờ ấy tụ tại trường xem diễn-tập thể-thao.

Kính mời

Cây mây. — Bến thứ bảy này, hồi 8 giờ sáng sở Canh-nông sẽ cho thử mấy cây tại khu đất bỏ hoang ở đường Carreau và Rialan.

M. De Boisadam tự thể. — M. De Boisadam là quan nguyên Bốc-lý Hanoi, hiện làm chủ đồn-điền ở tỉnh Sơn-tây tự thể sáng ngày hôm qua tại nhà ông ở đường Gia-long. Năm nay ông hưởng thọ 79 tuổi.

Cuộc hội nghị Thái-bình-đương. — M Charles là quan chánh cai-trị đại-biểu qua Toàn-quyền tại cuộc hội-nghị Thái-bình-đương vừa đi tàu Hanoi ở Hong-kong sang tới nơi. Cuộc hội-nghị ấy họp tại Honolulu là kinh-đô của xứ Hawaï. Các nước ở Thái-bình-đương đều có đại-biểu đến dự, cả thảy có 107 viên của các nước và các xứ này : Alaska, Canada, Hoa kỳ, Mễ-tây-cơ, Nicaragua, San-Salvador, các đảo Fidji, Nouvelle-Zélande, Australie, Indes Néerlandaises, Philippines, Straits Settlements. Xiêm-la, Đông-pháp, Trungkhoa,Cao-lí, Hải sâm-uy, Nhật-bản.

Các vấn-đề bàn nhiều lắm,nhất là về việc thương-mại, việc hàng-hải, việc đặt nhà vô-tuyến, làm lệ-luật về việc đánh cá biển.

Phường nhạc Trung-kỳ tại Hội-chợ. — Phường-nhạc Trung-kỳ đáng lẽ thôi cuộc từ hôm nay, song quan Khâm-sứ Trung kỳ lại cho phép ở đến ngày 25 Décembre Vậy ngày thứ sáu, thứ bảy và chủ nhật từ 17 đến 18 giờ, phường nhạc ấy lại vẫn hòa nhạc như mọi ngày tại trường Hội chợ.

Cuộc Xiếc diễn làm phúc. — Rạp Xiếc Việt-Nam ở hàng Da, nay diễn đã nổi tiếng lắm, thì định đến tối thứ hai 25 và thứ ba 26 này mở hai tối riêng lấy tiền làm phúc cho Ấu-trí-viện và hội Bảo-trợ các trẻ con Annam vô thừa nhận.

Thăng-thưởng trong ngạch Học-chính. — Trong ngạch giáo viên bực Thành-chung được kỳ vào số tháng thưởng năm nay thì duy có M. Lê-thành-Ý là giáo học trường Bảo-hộ được thăng thượng hạng hạng ba mà thôi Vậy bản báo có lời mừng ông Lê-thành-Ý

Quảng-thiện hội — Tối vẫn nghe nói hội Quảng-thiện mới tạo được đất làm nghĩa trang mà chưa được tường nguyên ủy ; nên tối hôm qua tôi có lại chơi ông Hội-trưởng để hỏi cho biết công - chuyện. Khi đến thì thấy bạn Trị-sự đương họp hội-đồng, có cả thân-hào làng có đất đến họp. Tôi xin cáo-thoái thời M. Hội-trưởng ép tôi ở lại, vì tôi cũng có chân hội.

Khi nghị-luận tôi có được dự nghe, mới biết rằng việc này nhờ có hai ông hội-viên là Lê-huy-Can và Đặng-văn-Trác làm môi giới. Khu đất thời ở về địa-phận làng Thượng-đình (Nhân mục) là nơi thắng-địa ở Hà-đông. cách Hà thành 7 km. 300 mètres (xem ra gần hơn Hợp thiện 3 km) đất vừa cao ráo, vừa giáp đường cái đi, rất là tiện lợi.

M. Hội trưởng có đưa tôi xem cái thư số 4390, ngày 19 Décembre 1922 của quan Chánh-sứ Hà-đông phúc đáp cho ông Hội-trưởng, cho phép hội lập nghĩa-trang tại làng Thượng-đình.

Tôi xét ra việc này mà thành công là nhờ được mấy ông trong ban Trị-sự đã nhiệt-thành lại có thế lực, và lại các ông thân-hào làng Thượng-đình cũng tận tâm giúp hội.

Nguyễn-văn Khang

Tòa-án cai-trị. — Tòa-án cai-trị đã mở sáng hôm qua hồi 8 giờ và đã xét những việc sau này :

Việc mấy người Tây xin giảm thuế thân. Tòa án cho giảm.

Việc quan Công-sứ Thành-hóa xin giảm thuế môn bài cho chà Khách Trần bá-Đinh. Tòa không cho giảm.

Việc M. Lê-v-Nhân xin giảm thuế môn bài. Tòa cho giảm.

Việc Công-sứ xe lửa Vân-nam kiện chánh-phủ Đông-pháp thì đơn của công tí bị bác mà phải chịu lấy tiền phí tổn.

Việc M Henekel kiện chánh-phủ thì đơn bên nguyên bị bác mà phải lấy tiền phí tổn.

Việc M. Bạch-thái-Bưởi xin giảm thuế môn bài. Còn đang xét.

Việc M. Bleton kiện thành phố Haiphong về một người Khách là M. Tchen-Tong bắt thành phố phải đền $1.904 p, 98 vì ngày 8 Août 1920 bị tai hại vì xe đổ ở đường Chavanesnux. Bên nguyên cho rằng sự rủi ro lỗi chỉ là tại sở Lục-lộ thành-phố Haiphong trễ nải công việc đường sá mà sinh ra. Còn đang xét.

Việc Mme Bovet là vợ một ông tham-biện Tây kiện chánh-phủ trả cho mỗi năm 500 francs tính theo với niên hạn của chồng là M. Bovet đã tòng sự tại Đông pháp mà sau bị tử trận tại Dardanelles.Còn đang xét.

Phiên chợ trâu bò ở Bảo-hạn. — Đến ngày 30 Janvier 1923 tại tỉnh Bảo-hạn sẽ mở một phiên chợ trâu bò.

Tòa án Trừng-trị. — *Về việc đánh nhau ở ích-hữu thư-xã đăng trong số báo ngày 19 Décembre. M. Ngô-nhật-Thăng có nhờ bản-quán đăng mấy câu như sau này :*

Kỳ báo ngày 19 Décembre hôm kia có đăng về việc tôi kiện bọn M. Ngbá-Thiện và con là Ng-bá-Dụ, hồi 12 Août năm nay, đem côn-đồ đến nhà in hàng Bồ, đánh trốt 5 người bên chúng tôi bị thương và cướp tiền bạc Bởi thế tôi phải kiện tại tòa án, chứ có đâu đến câu chuyện thế nọ, đòi nọ M. Huy và kỳ các giấy má của hội đề trả vào tay, như lời qui-báo đã đăng trên báo, bởi vậy nay có mấy lời xin qui-báo làm ơn cải chính lại cho, đa tạ lắm.

Ngô-nhật-Thăng

Hỉ-tín. Bản-quán được tin mừng rằng ngày 25 Décembre này, ông Chuxuân-Dục, sẽ làm lễ thành hôn cho thứ tử là M. Chu-xuân-Chẩy, Giáchọc ở Sơn-tây.

Bản-quán có lời mừng ông Dục, chúng có dâu chả rể mới.

Quan Bốc-tơ Bi-cơ man

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh :

Bệ sinh, chứng bệnh đàn-bà cùng con-gái, các chứng sài trẻ con Bệnh đau mắt, bệnh giang mai và bệnh ngoài da, cùng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân..

Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long, số nhà 33. Bắt đầu từ 1 giờ đến 6 giờ chiều. Ông nói số 314.

1047

Tòa án Đại-hình. — Sáng hôm nay, tòa án Đại-hình xử những việc sau này ;

Giấy bạc giả. — Hôm 17 Mars 1922 ở làng Đặng-xá Nam-định vào đánh cây xin phép mở sòng bạc. Bấy giờ chánh-tổng sở-tại ngờ có người đem giấy bạc giả đến thông dụng nhiều là ở sòng bạc thì liền đi trình quan huyện hạt ấy. Quan huyện lập kế cho phép chánh-tổng lập sòng bạc ở nhà để bắt kẻ làm trái phép. Ngay ngày hôm ấy có tên Trần-công Duyên cùng đi với hai đứa không biết căncước là gì đến đánh bạc. Chánh-tổng thấy tên ấy cầm cái giấy bạc một đồng giả, liền sai bắt trói và đi báo, quan huyện đến khám trong mình tên Duyên lại bắt được 6 cái giấy bạc 1 đồng giả nữa. Hỏi thì tên Duyên khai rằng giấy của tên Ng-v-Kiên tức Đề-Định và tên Lang Uyên ở Bình-lục (Hà-nam) đưa cho nó thông dụng và cho nó mỗi trăm là 40 đồng.

Khi giải tên Duyên lên sở Mật-thám Hanoi thì nó cũng thú nhận như thế. Bấy giờ quan Cẩm đem tên ấy về nhà tên Đỗ-Định khám trong mình thấy 10 cái giấy bạc cũng giống như giấy bạc bắt được ở mình tên Duyên và bắt được cả mực, thước, bút, lấy và đồ dùng làm giấy bạc giả. Khi khám làng tên Đỗ-Định chực giấu giấy bạc lấy đi, quan Cẩm phải đằng mãi mới lấy được. Hỏi tên Đỗ Định chối quanh không chịu nói thực.

Đương khi tra xét việc này thì tên Trần-công-Duyên chết. Vậy chỉ còn có một mình tên Đỗ-Định mà thôi, chưa can án bao giờ.

Tòa xét xong kết án phạt tên Ng-v-Kiên tức Đề-Định 5 năm tù khổ sai 2 năm biệt-xứ và 100 quan.

Hôm 26 Mai 1922 hồi tám giờ tối có một bọn Khách-binh ở tỉnh Quảngđông đến nhà than Ngã-hai gần Hongay (Quảng-yên) phục một nơi ngầm bắn vào những nhà người Tây ở đấy để không ai dám ra rồi vào phá nhà người thu-ký làm hồi than mỗi tên là Phạm-văn-Ninh. Chúng bắn chết một người nhà tên là Lâm rồi cướp lấy quần áo đồ nữ-trang cùng 582 đồng. Đoạn, chúng lại sang nhà người cai en-li tên là Trần-công-Ninh, đập đánh rồi cướp lấy quần áo đồng-hồ và 50 đồng. Bấy giờ có một người Tây coi mỏ ở gần đấy cầm súng chạy ra bắn một phát vào phía bọn cướp lấy thì có một đứa bị thương chết. Chúng thấy thế, mang đồ đạc chạy về phía Quảng đông. Ông giám binh ở đồn Cam-phả đuổi bọn ấy đến chỗ phía bắc tỉnh Hà-giang, bắn chết được một đứa nữa, còn những đứa khác bị thương tản nát chạy trốn. Sau bắt được một đứa tên là Lâm-Ưng đang lội qua sông để trốn. Sự chết cướp cùng người Tây coi mỏ nhận định là tên ấy cầm súng đến ăn cướp. Hỏi tên ấy cũng thú nhận nhưng khai là tên ấy cầm súng đứng ngoài chứ không vào nhà ăn cướp.

Đức can phạm chưa can án lần nào.

Vì tên Lâm-Ưng mới chết nên tòa bỏ đi không xét nữa.

Ngạch quan lại. — M. Ng-v-Bính, tri-châu hạng ba châu Bình-gia (Langsơn) và M. Hoàng ngọc-Đong, tri-châu hạng ba châu Bảo-quang (Hàgiang), nay được đổi lẫn cho nhau

Ngạch thư-ký — M. Trần-như Chính, thư-ký tại tòa Sứ Ninh-bình nay kiêm việc phát lương cho những người bản xứ tăng sự tại tòa Sứ, tại số Cảnh sát, tỉnh Ninh bình.

Nghỉ dưỡng bệnh. — Mme Lêthị-Lộc, vợ giáo lập sự tại phủ Lạngthương, được phép nghỉ dưỡng bệnh 3 tháng. Tháng-đầu cả lương, hai tháng sau nửa lương.

Tiếng to. — Thì bom qua, cho khoảng chín rưỡi mười giờ đêm thấy tiếng kêu rầm rĩ — tôi giật mình hốt hoảng vùng dậy lắng tai nghe thấy :

— Ối giời đất cha mẹ ơi ! (nói sống chết chát) ối ông bà hàng xóm láng giềng ơi !

— Này quay số ! (thụp thụp đét đét) Này quay số !

— Ối giời ơi ! những tròng cũng đã lỗi mất, chông mất, mà có đâu tôi lại dám....

— À lại còn giả mồm chối ! Sao khéo chống chế thế ? Tao liếc mắt vào chỗ quay số đã thấy mặt mo ở đấy mà còn dám biện bạch ra những gì ? thật là thứ người vô liêm sỉ.... Nghe đến đây thì thấy im hẳn, tôi mới nghĩ ra có lẽ chúng ông bố hay là ông chồng đi thư-viện về bắt gặp con hay là vợ trong đám đánh số quay, đợi đến khi về ông mới ra oai ! .... thật đáng kiếp....

Đặng-đình Ba lai cảo

VIỆC BẮC-KỲ

PHÚ-THỌ

Khánh thành trường An-lão. — Làng An-lão là một làng trù phú nhất trong huyện Hạc-trì, hôm 26 tháng 12 là ngày 14 Décembre 1922 đã làm lễ khánh-thành trường học. Trường đặt tên là Ecole Lévêque. Nguyên là khi trước quan nguyên chánh Công-sứ là M Lévêque có thấy làng An-lão là một làng trù phú, văn vật nhất trong huyện Hạc-trì, nên ngài thì hành ngay việc cải lương và khuếch trương việc giáo dục ngay từng ấy để làm gương cho các làng khác trong tỉnh Phú-thọ, mà hiện nay các nơi đương lần lượt thi hành. Chính ngài đã thân lên làng An-lão để lựa đất cất trường cho làng ấy và đứng chứng kiến khi xẻ móng tường nhà trường nầy, cho nên làng ấy cảm nhớ công đức của ngài mà lấy ngay quý hiệu đặt tên cho trường để làm kỷ-niệm vậy.

Trước hôm 26 ta mấy hôm, dân làng ấy có làm giấy mời quan chánh Công-sứ, quan Tuần-phủ, các quan tỉnh, quan huyện Hạc-trì, các thân-hào ở Phú-thọ, Việt-trì cùng các hội nữa. Đúng 11 giờ thì các quan đến chứng kiến lễ khánh-thành, có quan Thương-tá Bùi-bằng-Thuận đại diện các quan tỉnh và làm chủ-tọa, đến chứng kiến có quan huyện Hạc-trì Đỗ-xuân Giáp, ông nghị-viên Ng.-bá-Lan, ông Ng.-thế-Long và ông Ng-văn-My thay mặt cho chi hội Bắc-kỳ Công-thương đồng nghiệp Việt-trì, ông Ngô-văn-Lương đốc-học và hai ông giáo trường ấy, cùng các thân hào, các chánh phó tổng, các kỳ-lý các nơi đến dự lễ đông lắm.

Khi các quan đã an tọa ở tại đình làng An-lão thì ông chưởng-giáo trường là M. Ng-v-Lương đọc một bài diễn-thuyết bằng Pháp-văn, ông giáo Phạm-đình-Trọc đọc một bài bằng quốc-văn, đại ý hai bài cũng kể đến công quan nguyên Công-sứ M. Lévêque và liếc rằng ngài không ở đây mà chứng kiến được kết quả cái công đức của ngài, v. v... Rồi kể lýlịch văn-minh Đại-pháp về sự truyền bá học thuật, sự thi ân của mẫu-quốc cho con cái Việt-Nam cùng khuyến khích cho những cha mẹ nên cho con đến học tập ở nhà trường, và khuyên học-trò phải chăm chỉ học hành cho đại được đền ơi-kiến mong mỏi của nhà nước Bảo-hộ

(*Xem trang thứ ba, cột thứ hai*).

MỚI XUẤT BẢN SÁCH

LUẬN - NGỮ

Của ông cử DƯƠNG-BÁ-TRẠC *dịch*

Giá mỗi quyển : 0$20

Ai muốn mua hay là hỏi gì thì xin cứ viết thư cho ông quản-lý nhà in của bản quán là :

Monsieur Bùi-Xuân-Tăng
63, Rue du Coton, Hanoi

Ai có giấy quốc-trái bết sức nằm nào, hãy giấy trái-phiếu riêng của các hội Công-thương mà nay muốn bán thì xin đem lại hiệu Đức-long, ở số 90, phố Mã-may, Hanoi, chậm-chước theo thời-giá, mau bán phải chăng.

Qui-khách ai có thứ hàng gì mà không có chỗ bán, xin mời đến chậm-chước hay là viết thư đến, bản-hiệu xin hết sức cố-vũ mua bán giùm cho bằng được như ý các ngài.

ĐỨC-LONG-HIỆP
số 90 của-bạch

PHÒNG THĂM - BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thường trú độ ngũ đồng Bắc kỳ hội-viên Nguyên chuyên về ngoại khoa tại bệnh-viện Tenis, Pau, Rabat, Casablanca Port-Said (Ai cập) Huế.
Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang-mai
Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 32.
KHÁM BỆNH : GIÁ 3 đồng một lần
5018.

CACHETS ANTIGRIPPE

Trị bệnh sốt dịch: như bệnh grippe, bệnh cúm, về mùa này thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản hiệu mua một lọ 6 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu, đã cứu có số người, ai cũng biết tiếng.

Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ uống một viên, rồi uống nước rõ nóng, tập chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chống ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ủ người cho nóng đều thì chỉ trong 24 giờ là khỏi. Trẻ con 10 tuổi uống mỗi lần nửa viên, cách dùng cũng như của người lớn.

Giá bán mỗi viên một hào

Bào chế MONTÉS, 54, phố Paul Bert, Hanoi.

Ai có giấy quốc-trái bết sức nằm nào, hãy giấy trái-phiếu riêng của các hội Công-thương mà nay muốn bán thì xin đem lại hiệu Đức-long, ở số 90, phố Mã-may, Hanoi, chậm-chước theo thời-giá, mau bán phải chăng.

Qui-khách ai có thứ hàng gì mà không có chỗ bán, xin mời đến chậm-chước hay là viết thư đến, bản-hiệu xin hết sức cố-vũ mua bán giùm cho bằng được như ý các ngài.

ĐỨC-LONG-HIỆP
số 90 của-bạch

PHÒNG THĂM - BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thường trú độ ngũ đồng Bắc kỳ hội-viên Nguyên chuyên về ngoại khoa tại bệnh-viện Tenis, Pau, Rabat, Casablanca Port-Said (Ai cập) Huế.
Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang-mai
Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 32.
KHÁM BỆNH : GIÁ 3 đồng một lần
5018.

VIỆC KINH-ĐÔ

Hai con sư-tử đã đến Huế

Sáng ngày 16 Décembre khi chuyến xe-hỏa ở Tourane ra Huế, thời có chở ra hai con sư-tử, nhốt ở trong một cái cũi bằng sắt, xem bình dáng rất đẹp và rất tợ mặt cho người ta mới được trông thấy một lần đầu cho nên người xem đông lắm. Sư tử ấy là của quốc-vương xứ Abyssinie tặng Hoàng-thượng ta, nên khi ấy đã gánh thẳng vào Đại-nội để dâng Hoàng-thượng ngự-lãm. Nghe rằng hai con thú ấy sẽ nuôi tại An-định cung, hiện nay làm một cái chuồng đợi lắm đặt xong, chừng vài hôm nữa sẽ đem ra vào đó.

Sư-tử là một con thú rất lạ cho người ta, thường có nghe có học mà chưa được từng thấy, nhứt là người ở Trung-kỳ không mấy người được đi Nam ra Bắc thường đến vườn Bách-thú thường xem trò Xiếc thời gì cũng sợ ước được trông thấy vật lạ ấy lắm. Ước gì khi đã được nghe tin sư-tử đến Huế, rồi lại được phép ăn ban được vào xem thời tưởng cũng thêm rộng sự kiến-văn cho kẻ thiển dân mà cũng thỏa được lòng người so ước trông mong lắm vậy.

Quan Thượng-tá Bài cũng đứng lên đáp lại hai bài đối-câu ấy rất lắm, rồi ông có kết luận rằng: Không những chỉ làng An-lão này được lụy ân quan nguyên Công-sứ Lévêque mà thôi, thật là nhờ hết dân các tỉnh nào mà ngài đã trọng nhậm qua cũng được hưởng ân đức của ngài cả.

Đoạn, dân làng mời các quan sơi rượu *champagne* và bánh *biscuit* rồi các quan đi xem trường học Lévêque. Khi ở ngoài sân bước vào tới cửa trường trông lên đã thấy sẵn câu viết bằng chữ Hán ở trên tường gian giữa trường tức là lời nhắn nhủ sau này : « Tiền kỳ vị, hành kỳ lễ, tẫn kỳ nhạc, kính kỳ sở tôn, ái kỳ sở thân, sự tử như sự sinh, hiếu chi trí dã ». Hỏi ra mới biết mấy câu ấy nguyên của quan Lévêque viết ở bên Pháp xứ Le Rainey (Seine et Oise) ngày 28 Septembre 1922 cho ông chánh hương-hội Cao hữu-Lập để để vào tường trường cho thiếu niên làng An-lão ngày ngày đều nom thấy.

Một ông quan cai-trị như ngài mà thâm hiểu Hán tự được đến thế thì tất am tường phong tục nước ta lắm. Sau khi các quan xem các lớp học và các học trò rồi thì ông chánh hương hội Cao-hữu-Lập và các ông hào trưởng trong làng có xin các quan nhân ngày khánh-thành trường Lévêque cho phép dân chụp một phiến ảnh để làm kỷ-niệm. Trường này làm có ba gian rất là cao ráo, thực đúng cách vệ-sinh mà tiền làm mất có hơn 2200 p. 00 thôi.

Mấy năm trước vẫn phải mượn đình làm trường học, số học-trò chưa có mấy, tự độ cải-lương tới nay nhờ được ông giáo Phạm-đình-Trạc hết lòng cổ động nên nay số học-sinh đã tới 90 người, cứ hiện tình mà xét thì sau này trường Lévêque không đủ chỗ cho học-trò.

Làng An-lão được vẻ phong quang như ngày nay cũng là nhờ ở sự cải-lương mà ra, và cũng phải ở có các ông biết chủ trương; vậy ta mừng cho dân An lão và ban hội-đồng tộc-biểu và cũng nên mong cho các ông nếu công nhau giữ chặt mối thân tình, dầy bền ai, để cùng nhau đắp-bồi mà mưu việc công-ích cho dân sau này mãi mãi.

Phong-châu lại cảo

VIỆC KINH-ĐÔ

Hai con sư-tử đã đến Huế

Sáng ngày 16 Décembre khi chuyến xe-hỏa ở Tourane ra Huế, thời có chở ra hai con sư-tử, nhốt ở trong một cái cũi bằng sắt, xem bình dáng rất đẹp và rất tợ mặt cho người ta mới được trông thấy một lần đầu cho nên người xem đông lắm. Sư tử ấy là của quốc-vương xứ Abyssinie tặng Hoàng-thượng ta, nên khi ấy đã gánh thẳng vào Đại-nội để dâng Hoàng-thượng ngự-lãm. Nghe rằng hai con thú ấy sẽ nuôi tại An-định cung, hiện nay làm một cái chuồng đợi lắm đặt xong, chừng vài hôm nữa sẽ đem ra vào đó.

Sư-tử là một con thú rất lạ cho người ta, thường có nghe có học mà chưa được từng thấy, nhứt là người ở Trung-kỳ không mấy người được đi Nam ra Bắc thường đến vườn Bách-thú thường xem trò Xiếc thời gì cũng sợ ước được trông thấy vật lạ ấy lắm. Ước gì khi đã được nghe tin sư-tử đến Huế, rồi lại được phép ăn ban được vào xem thời tưởng cũng thêm rộng sự kiến-văn cho kẻ thiển dân mà cũng thỏa được lòng người so ước trông mong lắm vậy

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Cải-lương hương-chính. — Làng Hội-triều thuộc huyện Hoằng-hóa, là làng của cụ trạng là Lương-đắc-Bằng ở triều Lê. Làng ấy ở trong cửa Trào-số dân đó một ngàn người, đất ruộng chỉ có độ 200 mẫu mà thôi, việc sinh lý trong dân kém lắm, việc học hành cũng chưa mở mang, bởi vậy thói tục trong dân từ thượng-cổ tới nay không hề hoán cải, như là cái lệ nuôi lợn để làm lệ tế thần, mỗi năm bầy con, mà mỗi con phải nuôi đã hai năm, toàn cho ăn bằng khoai lang với gạo, kêu là ông ỷ, mỗi con đáng giá từ 30 cho đến 45 đồng. Hễ khi nào con lợn trở trời không ăn thì lại phải làm lễ đem ra Nghè mà cầu khẩn cho ông ỷ được mạnh khỏe, trong chuồng ông ỷ, bao giờ cũng phải dọn dẹp quét tước sạch sẽ. Sự tổn phí về việc cỗ bàn và lợn ỷ mỗi năm tính đến hơn 300 p.

Nhơn có chỉ dụ về việc bớt sự xa-phí trong các việc quan, hôn, tang, tế, nên ngày tháng hai năm Khải-định thứ 5, ông Lê-trí-Hiền là quan sở tại hạt Hoằng-hóa, coi chừng làng Hội-triều có thể cải-lương tiến hóa được, bèn thân đến tận nơi mà hiểu thị các lời dụ-chỉ và cắt đặt mọi lẽ thiệt hơn cho dân chúng nghe, thì xem ra có nhiều người hiểu biết sự phải và sự ích lợi, thứ nhất là thầy Lương-tái-Thảo là phó-tổng cựu, và Lương-hữu-Phương là lý-trưởng, hai người sẵn lòng góc-suất sự cải lương. Lập tức định bỏ bớt các sự tế lễ và triển bớt sự đóng góp đi, thì thấy được ngay ra một số tiền là 600 đồng bèn lấy mà mua thóc để làm XE-thương. Hiện tháng bảy năm ấy gặp khi đói kém đã giúp cho dân trong làng qua khỏi cơn khốn khó, may đến tháng mười được mùa, ai nấy lại trả đủ cả. nên cái XE-thương làng này thật là thịnh đạt mà được việc cho dân nhiều lắm.

Trong toàn hạt huyện Hoằng-hóa có được 132 làng đều có lập XE-thương số bạc cộng được 1 vạn bảy ngàn đồng, nhưng không mấy làng mà mau thành hiệu và thịnh đạt bằng làng Hội-triều.

Tháng sáu năm ngoái quan huyện Lê-trí-Hiền thấy làng ấy có cánh bãi bỏ hoang, xem chừng có thể đắp đê bao lấy thì làm ruộng được, bèn cho phép dân vay lấy tiền XE-thương ấy mà ăn để đắp thí nghiệm một con đê được 2 ngàn thước lấy chân lấy nước bề dề vỡ ruộng cấy lúa, thì quả nhiên thành hiệu được một trăm mẫu. đã cấy được mà lúa lại có phần tốt hơn các nơi nhiều, vì toàn là đất mới tinh màu, không phải phân tro gì mà cây lúa cứ tốt. Vì sự khai khẩn này nên thầy lý-trưởng làng ấy là Lương-hữu-Phương đã được mông thưởng ngân tiền.

Lại được có thầy phó tổng cựu là Lương tái Thảo bàn với dân rồi đứng đốc suất làm những việc cải-lương đại khái như

Sửa sang đường sá, so giếng cho rộng rãi sạch sẽ cho học cách vệ-sinh lập ra trường học Pháp-Việt ở trong làng, lấy 15 mẫu ruộng mới khẩn được đó đặt làm học-điền, để lấy tiền trả lương cho thầy giáo, và mua giấy bút phát cho 95 tên học-trò đều lấy của công dân mà giúp cả ;

Mỗi họ cần một người đại-biểu xem việc trong họ, các sự công tế họp về một nhà thờ họ mỗi năm chỉ có : nguyên-đán, thường-tân, đông-chí, ba lễ ấy mà thôi, còn sự đồng bóng và đốt đồ giấy thì đều bỏ không được dùng đến.

Mỗi tháng ngày rằm đồng dân họp tại đình để giảng các hương-ước, và các nhật trình, sổ chi tiêu để biên ký về việc tiền bạc, lập ra người khán hạng để xem xét trong các xóm cho được sạch sẽ, tuần phu để chăm nom về các việc đề điều, lập ra phu tuần-kinh để canh gác trong đêm.

Nhân ngày tháng tư năm nay quan chánh Công-sứ và quan Tổng-đốc có đến làng ấy xem thấy các công việc cải lương như thế thì các ngài có lòng khen mừng cho dân làm, bởi vậy các ngài có gia ân xin với viện Cơ-mật ban thưởng cho làng ấy mấy chữ biển ngạch để treo trên đình làng, để khuyến khích các làng khác trong gương ấy mà noi theo.

Lại hồi tháng năm năm nay quan huyện nhân khi tới xem xét lại khu ruộng mới khẩn ấy, có thấy ở đó còn một khoảng đất hoang; phía nam từ làng Hạ - châu, phía bắc đến làng Phương-ngô và địa phận làng Hội triều ấy, cộn mười làng, nước được đến một ngàn mẫu nữa, có thể đắp đê chắn nước mặn mà làm ruộng được cũng như 100 mẫu đã thành hiệu rồi, bèn làm giấy bẩm lên, tòa sức 10 làng lấy dân tư ích mà đắp, một con đê dài bảy ngàn thước tây, thì nghe đâu nhà nước đã cấp cho dân ba ngàn đồng bạc nữa, để dân thêm vào mà đắp cho xong, hiện nay dân đương đắp chừng ít lâu nữa thì xong. Khi đắp xong con đê này thì dân mấy làng ấy sẽ được một ngàn mẫu ruộng tốt. Thật là một việc ích lợi cho dân biết bao nhiêu mà kể. Giá những nơi khác có được hạng như vậy mà quan sở tại cũng sẵn lòng giúp đỡ cho dân như ông Lê-trí-Hiền cả thì nhiều dân ở duyên-hải không đến nỗi tăng đói.

Ước ao rằng các ngài có trách-nhiệm khai hóa cho dân cũng đều theo gương này mà giúp cho dân thì thật là hạnh phúc lắm vậy.

華 PAO-VA 寶
23, Phố Hàng Bồ, Hanoi
華八寶鼎鋪行內京東
Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng chủ trương của chúng tôi là để chiêu khách, cho nên không những là bán giá thật rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thức, không kể những đồ vàng bạc thường dùng, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hổ phách, ngọc thạch, nói tóm lại là đủ các thứ thời thức rất qui, rất cổ, lối kim mà ngày nay ở cõi Việt-Đông đâng quan. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ sứ Giang-tây như là lọ, bát, từ bình bằng sứ, vân vân.
Cũng kỳ tàu vừa rồi, bản-hiệu lại mới nhận thêm được giầm bà tay thợ khéo ở bên Tàu sang, nào là thợ kim-hoàn, nào là thợ chữa các thứ đồng-hồ. — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thời chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghênh tiếp một cách rất lịch-sự.
PAO-VA
Successeur, n° 23, Rue des Paniers, Hanoi

祥和裕
YU-WO-TSEONG
Soieries en tous genres
VENTE EN GROS
48, Rue des Cantonnais, 48
Hanoi (Tonkin)
TÉLÉPHONE N° 266
Từ khi bản hiệu đăng báo đến nay, có nhiều qui khách các tỉnh gửi thư tới hỏi lấy échantillons. Vậy xin tỉnh để các ngài được tường : Bản hiệu bán buôn, chỉ không bán lẻ, cho nên hàng còn nguyên cây cả, không thể rút được échantillons.
Vậy qui khách nào có lòng chiếu cố, thì xin cứ gửi thư cho bản hiệu hỏi lấy các đơn khai giá các thứ hàng, bản hiệu xin gửi ngay. Nếu qui khách nào mua hàng thì bản hiệu xin chịu tiền những cây thật tối nhất để tỉnh giá thật rẻ, ai bản hiệu còn muốn buôn bán được lâu dài, cho nên hết lòng để khỏi phụ lòng các ngài đã chiếu cố.
Và nhiều hiệu buôn nhiều của bản-hiệu lại gửi giấy bảo-à khách tới gửi tự nhận là của mình, cho được biết nhiều của bản hiệu thì xin qui khách cứ xem đồng ở ở cây nhiều là rõ, vì nhiều của bản hiệu có đến non đồng ở đi, chư cái giấy tờ gì người không có đến.
Cảm các
YU-WO TSEONG
2010

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các bạch cầu bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ nay đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ.

« Nhà Sán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

CYCLISTES!
Voulez-vous une machine Robuste
Légère
Elégante
Garantie?
La bicyclette J. B. LOUVET, entièrement soudée à l'autogène. Roulements rectifiés, vous offre tous ces avantages.
EN VENTE CHEZ :
ANSTETT & Cie
Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG
NGUYỄN-HỮU-THANG & BÙI-ĐÌNH-ĐẠT
45, Bd Boudard de Lagrée,
HANOI
2082

CÁC CUỘC ĐI XEM

SĂN-NHIÊN

Thứ năm 21 Décembre sẽ diễn tích :

CẦN TẠO HÓA

Sự tích thật hay
Nhiều trò rất lạ
Lắm cảnh cực vui
Nhiều câu hát mới
Ba giọng khác nhau
Lựa theo dân sâu
Nghe rất tài tình!

Bản-hội xin nói để các qui-khách biết rằng những tích hát cổ-động trước vài tuần lễ và đứng riêng một tờ cáo-bạch như là tích « Năng dâu hiền » (diễn hôm 3 Décembre mới rồi) và tích « Cần Tạo hóa » này toàn là những tích hát của ông Nguyễn-ngọc-Chân soạn riêng để thính thoảng biến các qui-khách một cuộc vui đích đáng.

Tối thứ sáu :
Diễn hai tích
Tích thứ nhất
THỔ-CÔNG THIÊNG
Tích này nói về một người nàng dâu rất có hiếu, cắt thịt mình nuôi mẹ chồng thật là thế-gian ít có.

Tích thứ hai
NAM - DƯƠNG - THÀNH
Ngũ-viên-Thiệu bị vây
Những vai trò như là Ngũ-vân-Thiệu, Giả-thị, Ham-cầm-Hổ, Châu Sang, Quan-Công, Quan-Bình, Quan-Châu toàn là những vai trò rất khó, thế mà bản hội lại có một bọn hát trẻ con 11, 12 13, 14 tuổi, luyện tập rất công phu sẽ đáng các vai trò này rất khéo, xin các qui khách đến xem thì sẽ biết công trình cho bản-hội.

TRÒ XIẾC VIỆT-NAM
Khai-diễn ở CHỢ HÀNG-DA CŨ (*Rue des Cuirs*)
Đương sửa-soạn từ hôm nay để đến thứ tư 20 Tây này (tức là mồng ba tháng một Annam) lại khai diễn
SẼ ĐỔI TRÒ MỚI RẤT TÀI TÌNH!
Thường thường mỗi khi phường-xiếc các nước qua xứ mình, thì người mình vẫn náo-nức đi xem. Bây giờ mình đã luyện tập được, chẳng kém gì.
Nào là các giống cầm thú, dạy bảo đào luyện rất thuần thục;
Nào là tay nhà nghề, đàn-bà đàn-ông, lấy thăng-bằng tỏ tài mềm mại trên ngựa trên giây, trên thang, trên đu, trên quả-cầu v. v. . . rất tài-tình đặc-sắc;
Nào là diễn-trường to tát có thể tiếp được vài nghìn người đến xem;
Nào là âm-nhạc tây văn vân...
Chắc rằng cái lòng nhiệt-thành của các ông các bà gấp bội phần hơn, mà chiếu-cố đến xem cái tài nghệ của nước nhà đã nên công, để cổ-lệ cho các nhà có công dạo-luyện đã nhiều năm nay.
GIÁ CHỖ NGỒI
Lô. . . . . 2 $ 00 một ghế
Hạng nhất. . 1 50 —
Hạng nhì. . . 1 00 —
Hạng bèn . . 0 30 —
Bán ve ở cửa diễn-trường.
3362

TỐI HÔM NAY!
ĐỔI HẲN TRÒ MỚI!!
Xiếc HARSMTON'S
BỌN HÁT XIẾC RẤT TO VÀ ĐỦ THỨ THÚ
Hát tại trước cửa nhà hát Tây
CÓ 30 NGƯỜI TÀI-TỬ RA TRÒ
Bọn này toàn là người mới cả
Rất lớn! *Rất đẹp!* *Rất vui!*
Đại diễn ban ngày
Chủ-nhật 24 và thứ hai 25 Décembre 1922
hồi 4 giờ chiều
Quý-vị muốn mua vé trước thì xin đến tại nhà MM. Larrivé Frères số nhà 84, đường Jules Ferry, Hanoi, ở đó có bán vé luôn luôn trong mấy ngày làm trò.
Vậy trước hết xin hãy đến xem các giống thú của chúng tôi!! Nào là: voi, su-tử, cọp, beo, gấu, khỉ, ngựa vằn, vân vân.
GIÁ CHỖ NGỒI
Phòng 6 chỗ ngồi . . . . . 12 $ 00
Phòng 4 chỗ ngồi. 8 00
Ghế hàng trước. 2 00
Ghế sang nhất. . . . . 2 $ 00
Ghế hạng ba 1 00
Giàn bằng gỗ. 0 50
Những trẻ con và linh tráng ra các hàng đại, được phép giá nếu tiền hạng nhì và hạng ba trong ban ngày (matinées) mà thôi.
3362

CINÉMA PALACE
(*Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert*)
Tuần lễ từ thứ tư 20 đến thứ ba sau 26 Décembre 1922
Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30
CHƯƠNG-TRÌNH
THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
Một bản phim rất vui mà lần này mới mang ra diễn là một
CARMEN
Rất đẹp, rất hay, có đàn, có múa, có nhiều mỹ-miều trang hoàng
Nghỉ
Buồn cười vỡ bụng!!!
CHARLOT, THƯỢNG-THƯ
Hài-kịch đặt hai đoạn
CẦN-CÁO
Nhân dịp ngày lễ Noël, chiếu thứ hai 25 có chớp ban ngày. Có âm nhạc.
Tuần lễ sau sẽ chớp tích :
SPARTACUS
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

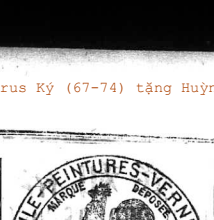
興同業

Các quý-khách khi qua chơi Hanoi xem hội chợ hay sắm đồ tết, thì xin các ngài qua bộ lại chơi qua bản-hiệu, « LƯƠNG-THÔNG-HƯNG », *41 Phố hàng Đào*, sẽ có đủ các thứ đồ vàng bạc, làm theo các kiểu thực đẹp. Bản-hiệu lại có bán cả các thứ ngọc của Tàu, ngọc đa quang cùng ngọc trai nữa. Các thứ này bản-hiệu vừa mới buôn ở bên Hong-kông sang chuyến tầu vừa rồi.

Giá bán cực rẻ!
Hãng làm cực tốt!
Công việc cực nhanh!

Kính cáo
LƯƠNG-THÔNG-HƯNG
41, Rue de la Soie,
Hanoi

012

Hiệu GIU ICH *tức là Công-ty* CHU VĂN-MINH *ở Haiphong, đường Sadi-Carnot, số 115 có nhà máy nấu dầu và chế các thứ sơn tây để các mài đặt dấu* CON GÀ VÀNG.

Sơn rất tốt, giá bán phải chăng, xin đồng-bào chiếu cố tới hiệu, có viết thư cho bản hiệu lấy mẫu, sẽ xin gửi biếu ngay.

Hàng bày Hội-chợ : gian thứ 46, giãy E (mới làm) xin mời các quý-khách qua bộ đến xem, thì mới tin cho bản hiệu, gọi là chút phận chân chính kẻ-nghệ nước nhà.

2065

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm sáng cũng có bán từ tám giờ sáng.

LỆ ĐỔI CHỖ Ở

Xin các ông mua báo, khi đổi chỗ ở, muốn báo-quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho báo-quán cái giấy quán báo, chiếu lại thể nào thì hiện, rồi cứ dán vào đấy, và gửi theo hai hào (0 $ 20) bằng tem cũng được) để chi tiền giấy quán khác.

Số tiền không gửi tiền theo thì cứ để nguyên đấy để khỏi phải trả nữa lần.

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM
(Payements en timbres-poste)

Nhiều ông gửi tiền trả báo-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho báo-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những liền đổi chỗ ở, còn thì báo-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

CỬA HÀNG
GUIONEAUD FRÈRES
CORDEAUX - HANOI - HAIPHONG
Hiệu buôn bán đứng đắn, thật-thà — Mở ra
ở xứ Bắc-kỳ từ năm 1890

Có lời bá cáo cùng quí-khách bản-quốc biết rằng bản-hiệu có những thứ rượu vang uống thường, thật tốt và các thứ rượu vang qui cực phẩm. Rượu mùi đủ các thứ thật thanh-vị. — Đồ hộp thực-phẩm đủ thứ nhất hảo hạng.

Lại riêng có các thứ rượu uống bổ ba khỏe nữa.

Ai muốn biết giá hàng và xin mẫu hàng cứ viết giấy về thì bản-hiệu sẽ gửi biếu, không mất tiền.

2058

Nước hoa thượng hạng : Eau de Cologne Montes

Thứ nước hoa này của bản-hiệu chế ra đã lâu, vẫn được tiếng khen là thơm lắm. Các ngài đã dùng đều chịu là hạng qui nhất. Có nhiều ngài ở xa không biết giá; nay xin khai đề các quí-khách cùng biết:

EAU DE COLOGNE MONTES

Chai lớn : 1 litre. . . . . 3 $ 55
Chai nhỡ : 1/2 litre. 1.80
Chai nhỏ : 1/8 litre. 0.55

Hàng chai nhỏ này có đủ thứ nữ trang để vậy ra từng giọt được.

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LUC-HỌP
CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM
Ed. MONTÈS
Quan Raoche hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

Có bán hàng tại Hội-chợ

Kính trình các quí khách biết cho bản-hiệu xưa nay vẫn chuyên môn về nghề đóng đồ gỗ, gỗ tốt, gỗ bền, có sẵn nhiều kiểu, vẽ tỉ, rất bền, rất đẹp, kiểu mới mọi hạng tối cũng vậy nhận vẽ thêm nhà để coi làm. Nếu hiệu nhà đến tận nơi đo

cửa thì mời các quý khách lại anh mua dùm cho bản hiệu

Bản-hiệu lại có nhận sơn cùng lên các bản mới, lại chế thêm một thứ nước sơn mới, gọi là nước sơn Hồ-thủy thì không sợ nước mưa nắng, dùng ngoài cũng được, lại có thể sơn lên trên các đồ sơn cũ cũng được. Ai có muốn dùng thử thì xin bản-hiệu sẽ gửi biếu một ít để dùng thử, nếu thấy tốt thì sẽ mua thêm. Bản-hiệu lại có nhận sơn cùng lên các bản mới, lại chế thêm một thứ nước sơn mới, gọi là nước sơn Hồ-thủy thì không sợ nước mưa nắng, dùng ngoài cũng được, lại có thể sơn lên trên các đồ sơn cũ cũng được. Ai có muốn dùng thử thì xin bản-hiệu sẽ gửi biếu một ít để dùng thử, nếu thấy tốt thì sẽ mua thêm. Bản-hiệu lại có nhận sơn cùng lên các bản mới, lại chế thêm một thứ nước sơn mới, gọi là nước sơn Hồ-thủy thì không sợ nước mưa nắng, dùng ngoài cũng được, lại có thể sơn lên trên các đồ sơn cũ cũng được. Ai có muốn dùng thử thì xin bản-hiệu sẽ gửi biếu một ít để dùng thử, nếu thấy tốt thì sẽ mua thêm.

LƯU-BÁ VI đit VĨNH XƯƠNG
Téléphone N° 218
35, Rue Feldonnais, Hanoi

NAM-HƯNG-THÀNH
18, Rue des Caisses, 18
(Phố Hàng-Hòm)
HANOI

Kính trình các quý-khách biết cho rằng : Bản-hiệu xưa nay vẫn chuyên nghề làm sơn vẽ theo lối Nhật-bản, và lối Annam như là các thứ khay, hộp, tráp, quỉ, văn văn. Các thứ đồ nẹt như hoành-phi, câu đối, cuốn thư cùng các thứ tranh treo hàng sơn vẽ vào kính hay là vào vải và các thứ ghế ban uốn bằng song làm dụng kiểu chắc chắn, cẩu-thận sơn bền mùi trông rất nhã.

Bản hiệu bán buôn và bán lẻ ; Lại có bán đủ các thứ hàng Saigon hạng tốt, hạ giá hơn các nơi.

Các quý khách ở xa muốn mua, gửi giấy về bản-hiệu xin tính giá phải chăng và gửi hàng theo cách lĩnh hóa giao ngân. (Contre remboursement)

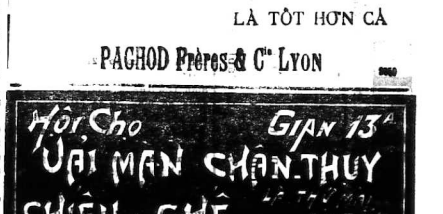
Xin các quý-khách chiếu cố

2087

NHỮNG BỐ TƠ LỤA
HIỆU
C. J. BONNET
LÀ TỐT HƠN CẢ
PACHOD Frères & Cie LYON

2060

Hàng mới - Giá cực rẻ!

Bản-hiệu vừa nhận được nhiều thứ satin, faille, cachemire, kim-ngân-đoan, đạ Mông-tự cùng nhiều thứ vóc nhiễm thật tốt mà bán giá cực rẻ để chiêu hàng. Vậy ngài nào muốn dùng thứ gì xin mời lại mua ngay kẻo hết hàng đẹp.

Các thứ laine may complets và parisienne, imperméable soie để may áo đi mưa, có nhiều mùi rất nhã, xin các ngài chiếu-cố cho.

Kính cáo
NAM-THỊNH, Tailleur
SOIERIES NOUVEAUTÉS
6, Rue des Cantonnais, Hanoi

PHAN-ĐỨC-THÀNH
HANOI — 2, Rue des Cantonnais, 2 — HANOI
GRANDS ARRIVAGES :
Soieries Chinoise, Française, Tonkinoise et diverses étoffes
GROS & DÉTAIL

MỚI ĐẾN : Đủ các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng ngoại Bắc và nào thứ vải, vấn vấn. Lại có may quần áo ta và quần áo tây đủ các lối

Bản-hiệu lại có bán pháng điệp Vinh-Thịnh-Long chính hiệu nữa.

BẢO-HÀNH BA NĂM!!!
Đồng hồ báo thức, Máy chạy rất tốt,
Giá bán ba đồng (cả tiền cước)
BÁN TẠI HIỆU
LY-SENG-BAO
82, Phố Hàng bồ, Hanoi.

1018

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 50 ngay cửa Nhà-Thờ Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cùng phố ấy.

Đủ các cách tiện lợi và lịch-sự theo lòi ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giấy nói trực tiếp với chính-quán

2048

CAO RĂNG

萬春牙膏 立即拔痛止齒固齦

Thuốc Cao này thơm tho trong, sạch khỏi giáo, ngâm khỏi đau răng, sâu răng, cam răng; răng lung lay ngâm thì vững lại, bán tại hiệu Vạn-Xuân-Đường, số 211, phố Tiên-an, tỉnh Bắc-ninh (Tonkin).

Song liệu mỗi thiên giá. . . 0 $ 20
Đơn liệu mỗi phiên giá. . . 0 10

Các hàng tạp hóa và các hàng bán chè các tỉnh thành đã nhiều nơi mua buôn đã bán lẻ, ngài nào muốn mua buôn xin gửi thư lại. Các nơi đã có đích có bán bổ như sau này: *Bính-Tư* số 136, phố hàng Bông, Sở bán báo là số 3, phố hàng Bông, *Bính-Tư-quán* số 83, phố hàng Gai, hiệu *Vĩnh-Lợi-Vinh*, số 69, phố hàng Bồ hiệu *Hanh-Nhân Đường* số 81, phố Phúc-kiến, hiệu *Vĩnh-Lương* số 27, phố Hà-trung, hiệu *Quảng-Lợi* số 23 và hiệu *Bảo Hợp* số 27, phố Cửa nhân Cả, hiệu *Phạm xuân-Trung* số 62, phố hàng Bạc, hiệu *Vĩnh-Hợp-Thành* số 119, hiệu *Hanh-Hòa-Đường* số 127 và hiệu *Anh-Hòa Đường* số 131, phố hàng Buồm, hiệu *Phương-Đình* số 100, phố Cửa gỗ, Hanoi; hiệu *Hợp-Hưng-Long* số 23, phố khách Haiphong, hiệu *Quảng-Lợi Tích* số 28 phố Hàng Sung và hiệu *Heo-Sinh-Đường* số 197 phố khách, Nam-định, hiệu *Đức-Phong* số 106 phố Đông-thị Hải-dương, hiệu *Phúc-Hưng* bán tạp hóa tỉnh Phúc-yên, hiệu Tạ-An phố Yên-thế tỉnh Yên bay, hiệu *Đức-Hưng* phố Việt lợi tỉnh Vĩ t trì cần nơi kẻ trên có bán bổ cả thì thuốc thấp sao ngoài vẫn thứ cần dùng khác nữa, đều sống hiệu cả. Xin các quí-khách chiếu cố.

2058

Télégraphiques : Vạn-xuân-đường, Bắc-ninh.

86 97

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối diễn-tả, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-BỐ-MỤC dịch thuật

Nói xong, truyền người nhà sắp sẵn nước hương thang để tắm rửa. *Hoàng-phố thiếu-hoa* và *Mạnh-lệ-quân* đều ôm lấy mà khóc rằng :

— Thân-phụ ơi! thân-phụ đợi con, cho con xin theo đi.

Hoàng-phủ-kinh lại cười mà bảo rằng :

— Các con chớ như thế! số-mệnh bởi trời, không ai có thể thay được. Thôi, các con buông ta ra. Một đời ta thật không có tội lỗi gì. Kia kìa, quan-quân đã đến đóa ta đó!

Mạnh-lệ-quân bất-đắc-dĩ cũng phải gạt nước mắt mà khuyên *Hoàng-phủ thiếu-hoa* rằng :

— Thôi, cái gió đăng tiêu của Hoa-vương-gia đã đến, phụ-quân cũng chẳng nên ngần-ngừ.

Hoàng-phủ thiếu-hoa buông tay ra, người nhà đem nước hương-thang đến. *Mạnh-lệ-quân*, Tố-Anh-tuyết và *Lưu-yến-ngọc* đều lại rửa cả. *Hoàng-phủ thiếu hoa* cùng mấy người con cũng bạn xám lại tắm rửa cho *Hoàng phủ-kinh*.

Khi tắm rửa xong, *Hoàng-phủ-kinh* lại mở áo chỉnh-tề, đốt hương viết tờ biểu, viết lành 3 năm một lần đăng thượng-hoàng, một lần đăng thái-hậu và một lần đăng vua *Anh-tôn*.

Thượng-lại thay cho *Hoàng-phủ thiếu-hoa* bảy giờ chẳng thiết ăn uống chi cả, chỉ đứng ở bên cạnh giường *Hoàng-phủ-kinh* mà nước mắt phay quanh, lại không dám khóc to, sợ kinh-động thân-phụ.

Hoàng-phủ-kinh cầm 3 bản tâu giao cho *Hoàng-phủ thiếu-hoa*, rồi lại gọi 3 người con dâu đến mà dặn bảo rằng :

— *Mạnh-lệ-quân* con ơi! nhà ta đây nhờ con mà giải được nỗi oan-khổ. Con lại phải là triều-đình, làm nên nhiều công-trạng. Cái tài cao hiền lộ của con, chẳng những trong bọn nữ lưu không ai sánh kịp, mà ngay trong bọn tu-mi, cũng hiếm người được như con vậy. Dặn năm xưa có phần-tâm mà không-nghị cùng ta ở chốn triều đường, nhưng sau này con làm dâu trong 20 năm, giữ được vẹi đức hiền-hòa, cũng đã chuộc lại lỗi trước. Còn *Tố-anh-tuyết* và *Lưu-yến-ngọc* thì cái trinh-tâm khó tiết của hai con, thật đã đáng khen. Hai con cũng một lòng hiếu-kính cha mẹ chồng, lại biết chiều người chồng phu. Trong nửa đời trời nay, theo về chồng ta và giữ nhà, hầu hạ thuốc thang, thảo khuya dậy sớm, đảm-đang được như hai con, thường công lí hiềm có lắm thay.

Hoàng-phủ-kinh lại dặn *Hoàng-phủ thiếu-hoa* rằng :

— *Thiếu-hoa* con ơi! con được 3 người vợ hiền như thế, thường đi thận lộng, sau này cũng chớ nên nạp sủng làm chi nữa.

Hoàng-phủ thiếu-hoa khóc mà thưa rằng :

— Con xin vâng lời thân-phụ

Hoàng-phủ kinh lại cầm tay mấy đứa cháu mà dặn rằng :

— Các cháu ơi! chẳng hay các cháu có biết là đêm nay ông bà tổ trần đó không ?

Nói xong, lại hỏi :

— Bây giờ là bao giờ rồi ?

Hoàng-phủ thiếu-hoa nói :

— Bây giờ mới là canh một.

Hoàng-phủ-kinh nói :

— Nếu vậy còn sớm, ta hãy nằm nghỉ một chút.

Hoàng-phủ thiếu-hoa bưng chén nước sâm đến mời uống. *Hoàng-phủ-kinh* cười mà gạt đi không uống *Hoàng phủ thiếu hoa* và 3 người vợ đứng ở cạnh giường. Nữ tỳ vào hầu rằng :

— Các đồ khâm liệm đã sửa soạn đã cả rồi, xin mời vương-gia cùng vương-phi rõ coi lại.

Hoàng-phủ thiếu-hoa xua tay không trả lời. *Mạnh-lệ-quân* bảo Tố, *Lưu* hai phu-nhân rằng :

— Chúng tôi mới về, không thể dời bên cạnh được, vậy thì hai chị nên ra coi.

Lưu-yến ngọc nói :

— Có lẽ nào chúng tôi lại dám ra coi. Chị đã về đây thì chúng tôi cần phải thế-lễ.

Hoàng phủ thiếu-hoa liền nói :

— Các này mà sao lại còn nói những câu vẩn-vàng như thế, *Mạnh* phu-nhân cần phải ở luôn đây.

Bấy giờ Tố-anh-tuyết và *Lưu-yến-ngọc* bất-đắc-dĩ phải ra trông nom liệm-tỷ các đồ khâm liệm. Các thân-hằng cô-hầu cũng các quan-liêu đến nối nhau tới đông. *Hoàng-phủ thiếu-hoa* nhất-khái không dám ai cả, chỉ đứng luôn ở bên cạnh giường *Hoàng-phủ kinh* mà nước mắt đầm-đìa. *Mạnh-lệ-quân* thì đã đến như rồi, người nhà bưng nước trà đến, cũng không hề nhấp môi.

Mãi đến canh ba *Hoàng-phủ-kinh* bỗng ngồi dậy rồi chắp tay mà bảo rằng :

— Bây giờ đã tới giờ rồi, các con cháu ở lại, ta về chầu trời !

Nói xong, liền hai tay buông xuôi mà nằm xuống giường, hai mắt thiu-thíu nhắm lại. *Hoàng phủ thiếu hoa* cùng bà phu-nhân và con cái bọ hàng đều xúm quanh lại mà khóc. *Hoàng-phủ thiếu-hoa* thì suốt trong 7 ngày, không ăn-uống một tí gì, mặt mũi ủ-rũ, thân-thể gầy võ.

Bà phu-nhân nết sức khuyên giải, bấy giờ *Hoàng-phủ thiếu-hoa* mới chịu nhấp một lưng cháo, cả ngày chỉ kêu gào khóc lóc đến nỗi khản cả tiếng mà chẳng nói ra lời. Đến ngày cất đám *Hoàng-phủ-kinh*, nghi-tiết cũng theo cách gián-dị, không bày vẽ những sự phiền-văn. *Hoàng phủ thiếu-hoa* chẳng bỏi chỉ đến việc nhà, cứ ngồi làm nhà lại bên phần-mộ mà ở, để được gần gũi cha mẹ.

Mạnh-lệ-quân tự nghĩ mình chưa được trọn đạo làm con dâu, cũng xin theo *Hoàng-phủ thiếu-hoa* ra ở mộ. Tố, *Lưu* hai phu-nhân cộp phải trông nom việc nhà, nhưng việc gì cũng thì hầm mệnh *Mạnh-lệ-quân* rồi, mới thi hành. Mấy tỏ hiền lân giao, cho *Lê-phúc đem về để đăng triều-đình.*

Lại nói chuyện *Phi-giao* hoàng-hậu từ khi vào cung một lòng kính thuận, *Hàng hậu* quá tin, giao hết quyền-chính trong cung cho. *Phi-giao* hoàng-hậu lại có tài bao nhiêu công việc trong cung, chỉ trong chớp mắt là xử-đoán xong ngay. *Hàng-hậu* vốn tính ưa tĩnh, chỉ thích ngâm thơ đọc sử, nhờ có *Phi-giao* hoàng-hậu xử đoán bộ thì lại lấy làm vui lòng.

Phi-giao hoàng-hậu tác đến xử-đoán việc gì cũng tốt qua *Hàng-hậu* rõi mới thi-hành, dẫu *Hàng-hậu* không ra tới nơi, nhưng lệ-nghi vẫn giữ như trước, không ngờ bà hại *Hoàng-phủ thiếu-hoa* và *Mạnh-lệ-quân* đi khỏi rồi thì *Phi-giao* hoàng-hậu không bằm mệnh *Hàng-hậu* nữa.

Nơi tả-cung chẳng những vua *Anh-tôn* không bỏ giảng lâm, mà *Phi-giao* hoàng-hậu cũng thoát-thác không bước chân đến bao giờ. Tả-cung lạnh ngắt như tờ, mà hiu-cung thì xanhbẹc rêu rì, ngày đêm vui-vẻ, các cung-nữ đều lấy việc ấy làm cấm-kức, thường thường lên nói *Hàng-hậu*.